

Türkmenistanyň Adalat ministrligi
tarapyndan 2012-nji ýylyň 7-nji
sentýabrynda 665 san bilen bellige
alyndy

Türkmenistanyň Maliýe ministriniň
2012-nji ýylyň 10-njy awgustyndaky
№ 93-Ö buýrugy bilen tassyklandy

**Döwlet býujet edaralary üçin
maliýe hasabatlylygynyň milli standarty 7**

**„HASABA ALYŞ SYÝASATY, BUHGALTERÇILIK
BAHALANDYRMALARDAKY ÜYTGETMELER WE ÝALŇYŞLYKLAR“**

(Türkmenistanyň Maliýe ministriniň 2014-nji ýylyň 19-njy martynda çykaran 32-Ö belgili buýrugy bilen tassyklanylýan we Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan 2014-nji ýylyň 2-nji aprelinde 746 san bilen bellige alnan üýtgetmeleri we goşmaçalary hasaba almak bilen)

Mazmuny	Bölämleriň №
Umumy düzgünler.....	1-5
Kesgitlemeler.....	6
Hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeler.....	7-15
Buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeler.....	16-22
Ýalňyşlyklar.....	23-29
Maglumaty açmak.....	30-33
Gaýdymlaýyn (retrospektiw) gaýtadan hasaplamagyň mümkün bolmazlygy.....	34-38
Güýje girýän senesi.....	39

UMUMY DÜZGÜNLER

1. Şu standartyň maksady:
 - a) hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleri hasaba almagyň we hasaba alyş syýasatynda üýtgetmeler hakynda maglumatlary açmagyň;
 - b) buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeleriň;
 - ç) geçen hasabat döwürleriniň ýalňyşlyklaryny düzetmegiň tertibini kesgitlemekden ybaratdyr.
2. Standart edaranyň maliýe hasabatlylygynyň hilini şu maliýe hasabatlylygynyň ýerlikliligi, ygtybarlylygy we wagt boýunça hem-de beýleki edaralaryň maliýe hasabatlylygy bilen deňeşdirerlilikligi babatynda gowulandyrmagy meýilleşdirýär.
3. Şu standart hasaba alyş syýasaty saýlanyp alnanda we peýdalanylýanda, hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeler, buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeler we geçen döwürüň ýalňyşlyklarynyň düzedilişi hasaba alnanda ulanylýar.
4. Geçen hasabat döwürleriniň ýalňyşlyklaryny düzetmegiň we üýtgän hasaba alyş syýasatyny ornaşdyrmak üçin geçirilen gaýdymlaýyn düzedişleriň salgyt

netijelerine täjirçilik kärhanalary üçin maliýe hasabatlylygynyň milli standartynda seredilýär.

5. Döwlet býujet edaralary hasaba alyş syýasatyny düzenlerinde Türkmenistanyň Maliýe ministrligi tarapyndan taýýarlanylan „Döwlet býujet edaralary üçin mysaly hasaba alyş syýasatyny“ ulanyp bilerler.

KESGITLEMELER

6. Şu standartda şu adalgalar ulanylýar:

Hasaba alyş syýasaty – bu maliýe hasabatlylygyny düzmek we bermek üçin edara tarapyndan kabul edilen anyk ýörelgeler, esaslar, ylalaşyklar, kadalar we iş tejribesi bolup durýar.

Buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeler – bu aktiwleriň we borçnamalaryň gündelik ýagdaýyna we aktiwler we borçnamalar bilen baglanyşykly geljekde garaşylýan peýdalary we borçnamalary bahalandyrmagyň netijesinde ýüze çykýan, aktiwiniň ýa-da borçnamanyň balans gymmatyna ýa-da aktiwiniň döwürleýin sarp edilýän pul möçberine düzediş girizmekdir. Buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeler täze maglumatlaryň peýda bolmagynyň ýa-da wakalaryň ösüşiniň netijesinde ýüze çykýar we degişlilikde, ýalňyşlary düzetmek bolup durmaýar.

Iş ýüzünde mümkin bolmazlyk – kärhananyň talaby ulanmak üçin ähli akylly-başly tagallary edýändigine garamazdan ony barybir ulanyp bilmeýän halatynda, haýsydyr bir talaby ulanmak iş ýüzünde mümkin bolmaýar. Mundan öňki belli bir döwürler üçin hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleri gaýdymlaýyn ulanmak ýa-da ýalňyşlyklary düzetmek üçin gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamagy geçirmek şu ýagdaýlarda iş ýüzünde mümkin däl, eger:

a) gaýdymlaýyn ulanmagyň ýa-da gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamagyň netijesini kesgitlemek mümkin bolmasa;

b) gaýdymlaýyn ulanmak ýa-da gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamak şol döwürde ýolbaşçylygyň nähili maksadynyň bolandygy barada ýol bermeleri talap edýän bolsa; ýa-da

ç) gaýdymlaýyn ulanmak ýa-da gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamak ep-esli hasaplama bahalandyrmalary talap edýän bolsa we bu bahalandyrmalar baradaky maglumatlary dogruçyl tapawutlandyrmak mümkin bolmadyk ýagdaýynda.

Möhümlük – eger maddalar bilelikde ýa-da aýratynlykda peýdalanyjylaryň maliýe hasabatlylygynyň esasynda kabul edilýän ykdysady çözgütlerine täsir edip bilýän bolsa, onda olaryň galdyrylyp gidilmegi ýa-da ýoýulmagy möhüm bolup durýar. Möhümlük ugurdaş ýagdaýlar bilen baglylykda baha berilýän anyk galdyryp gitmeleriň ýa-da ýoýulmalaryň möçberine we häsiýetine baglydyr. Degişli maddanyň möçberi ýa-da häsiýeti, ýa-da olaryň ikisiniň utgaşmasy aýgytlaýjy ýagdaý bolup biler.

Geçen döwürleriň ýalňyşlyklary – bu edaranyň bir ýa-da ondan köp döwürler üçin maliýe hasabatlylygyndaky ygtybarly maglumatyň peýdalanylmandygy ýa-da nädogry peýdalanylandygy sebäpli, ýüze çykýan galdyrylan ýerler ýa-da ýoýulmalardyr, ygtybarly maglumat:

a) şol döwürler üçin maliýe hasabatlylygy çykarmak üçin tassyklanan mahalynda bar bolan bolsa; we

b) bu maliýe hasabatlylygyny taýýarlamagyň we bermegiň barşynda alynmagyna we seredilmegine esasly garaşyp bolýan bolsa. Şunuň ýaly ýalňyşlyklar matematiki hasaplamalardaky ýalňyşlygyň, hasaba alyş syýasaty ulanylandaky ýalňyşlyklaryň, üns berilmezliginiň ýa-da faktlara nädogry düşündiriş berilmeginiň, şeýle hem kezzaplygyň netijelerini öz içine alýar.

Hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleri **geljegi göz önünde tutup ulanmak** we buhalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgemeleriň täsirini ykrar etmek – bu:

a) täze hasaba alyş syýasatynyň syýasatyň üýtgän senesinden soň peýda bolan amallara, gaýry wakalara we şertlere degişlilikde ulanylmagydyr; we

b) buhalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeleriň täsirini häzirki döwürde we üýtgetmeleriň täsiri ýetýän geljekki döwürlerde ykrar etmektir.

Gaýdymlaýyn (retrospektiw) ulanmak täze hasaba alyş syýasatynyň amallara, gaýry wakalara we şertlere degişlilikde bu hasaba alyş syýasatynyň geçmişde hemişe peýdalanylýp gelýän ýaly görnüşde ulanylmagyndan ybaratdyr.

Gaýdymlaýyn (retrospektiw) gaýtadan hasaplamak – maliýe hasabatlylygynyň düzüm bölekleriniň pul möçberlerini ykrar etmäge, baha bermäge we açmaga geçen döwürdäki ýalňyşlyk hiç wagt bolmadyk ýaly görnüşde düzediş girizmekdir.

HASABA ALYŞ SYÝASATYNDAKY ÜÝTGETMELER

7. Bir hasaba alyş usulyňyň çäklerinde amallary, wakalary we şertleri hasaba almagyň, ykrar etmegiň ýa-da olara baha bermegiň tertibindäki üýtgetmelere hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeler hökmünde seredilýär.

8. Şu aşakdaky hereketler hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeler bolup durmaýar:

a) hasaba alyş syýasatynyň ozal bolup geçen amallardan, gaýry wakalardan we şertlerden özüniň düýp manysy boýunça tapawutlanýan amallar, gaýry wakalar ýa-da şertler babatynda ulanylmagy; we

b) täze hasaba alyş syýasatynyň ozal bolmadyk ýa-da möhüm bolmadyk amallar, gaýry wakalar ýa-da şertler babatynda ulanylmagy.

9. 11-nji bölümiň düzgünleri berjaý edilen şertlerinde:

a) edara hasaba alyş syýasatyndaky döwlet býujet edaralary üçin maliýe hasabatlylygynyň milli standartynyň ilkibaşda kabul edilmeginiň netijesi bolup üýtgetmeleri, eger olar bar bolsa, şol standartda göz önünde tutulan ýörite geçiş düzgünlerine laýyklykda hasaba almalydyr;

b) eger edara döwlet býujet edaralary üçin maliýe hasabatlylygynyň şu üýtgetme babatynda ulanarlykly bolmadyk ýörite geçiş düzgünleri ýok bolan milli standart ilkibaşda ornaşdyrylanda hasaba alyş syýasatyny üýtgedýän ýa-da hasaba alyş syýasatyny meýletin üýtgedýän bolsa, onda ol hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleri gaýdymlaýyn hasaba almalydyr.

10. 11-nji bölümiň düzgünleri berjaý edilen şertlerinde hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeler 9-njy bölüme laýyklykda gaýdymlaýyn hasaba alynýan

bolsa, edara görkezilen döwürleriň iň irki döwründe arassa aktiwleriň/maýanyň täsir ýeten her bir bölegi boýunça başlangyç tapawuda, şeýle hem görkezilen öňki döwürleriň her biri üçin açylan beýleki deňşdirilýän pul möçberlerine täze hasaba alyş syýasaty hemişe ulanylyp gelinýän ýaly düzediş girizmelidir.

11. Eger gaýdymlaýyn ulanmak 9 a) ýa-da b) bölüme laýyklykda talap edilýän bolsa, hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetme gaýdymlaýyn ulanylmalydyr, belli bir döwre degişli bolan täsiri ýa-da üýtgetmeleriň kumulýatiw täsirini kesgitlemegiň iş ýüzünde mümkin bolmadyk ýagdaýlary muňa girmeýär.

12. Hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmäniň anyk bir döwürde geçen bir ýa-da birnäçe döwürleriň deňşdirme maglumatyna täsirini kesgitlemegiň iş ýüzünde mümkin bolmadyk mahalynda edara gaýdymlaýyn ulanmagyň degişli bolup biljek has irki döwürleriniň (şunuň ýaly döwür häzirki döwür bolup biler) başynda aktiwleriň we borçnamalaryň balans gymmatyna degişlilikde ulanmalydyr we şu döwürde arassa aktiwleriň/maýanyň täsir ýeten her bir bölegi boýunça başlangyç tapawuda degişli düzedişleri girizmelidir.

13. Häzirki döwürüň başynda geçen ähli döwürler babatynda täze hasaba alyş syýasatyny ulanmagyň kumulýatiw täsirini kesgitlemek iş ýüzünde mümkin bolmadyk halatynda, edara täze hasaba alyş syýasatyny iş ýüzünde amala aşyrylyp bilinjek iň irki seneden başlap geljegi göz önünde tutup peýdalanmak üçin deňşdirilýän maglumata düzediş girizmelidir.

14. Edara täze hasaba alyş syýasatyny gaýdymlaýyn ulanýan mahalynda, ol täze hasaba syýasatyny iş ýüzünde amala aşyrmak näderejede mümkin bolsa, şol derejede hem ondan ozalky geçen döwürleriň deňşdirilýän maglumatlaryna degişli edýär. Eger-de bu üýtgemäniň şol döwürüň başyndaky we ahyryndaky maliýe ýagdaýy hakyndaky hasabatda görkezilen pul möçberine kumulýatiw täsirini kesgitlemek mümkinçiligi ýok bolsa, üýtgedilen hasaba alyş syýasatyny geçen döwür babatynda gaýdymlaýyn ulanmak iş ýüzünde mümkin däl. Maliýe hasabatyna goşulan döwürlerden öňki döwürlere degişli bolan jemleýji düzedişleriň möçberi arassa aktiwleriň/maýanyň täsir ýeten her bir bölegi boýunça geçen döwürleriň iň irkisiniň başlangyç tapawudyna geçirilýär. Adatça düzediş girizme jemlenen arassa peýda ýa-da ýitgä degişli bolýar. Geçen döwürler baradaky islendik beýleki maglumat, hususan-da, maliýe maglumatlarynyň taryhy maglumaty, ony näderejede amala aşyrmak mümkin bolsa, has irki döwürden başlap gaýtadan hasaplanýar.

15. Täze hasaba alyş syýasatyny geçen döwürler babatynda ulanmagyň kumulýatiw täsirini kesgitlemegiň mümkin dældigi sebäpli, täze hasaba alyş syýasatyny gaýdymlaýyn ulanmagy iş ýüzünde amala aşyryp bolmadyk ýagdaýynda, edara 13-nji bölüme laýyklykda, täze syýasaty iş ýüzünde mümkin bolan iň irki döwürden başlap geljegi göz önünde tutup ulanmagyň esasynda ulanýar. Şonuň üçin edara aktiwleriň, borçnamalaryň we arassa aktiwleriň/maýanyň pul möçberiniň şol senä çenli ýüze çykan bölegine üns bermeýär.

BUHGALTERÇILIK BAHALANDYRMALARDAKY ÜYTGETMELER

16. Hyzmat etmäge, söwda ýa-da işiň beýleki görnüşlerine mahsus bolan näbellilikleriň netijesinde maliýe hasabatlylygynyň köp maddalaryny takyk hasaplap bolmaýar, olara diňe baha berip bolar. Baha bermek işi bilermenleriň iň täze, elýeterli we ygtybarly maglumata esaslanýan bahalaryny taýýarlamagy öz içine alýar. Mysal üçin:

- a) salgytlaryň ýygnaľmagyndan alynýan döwlet girdejilerine;
- b) ýygnaľmadyk salgytlaryň netijesinde ýüze çykýan tölenjegine umyt bolmadyk bergilere;
- ç) ätiýaçlyklaryň könelişine;
- d) maliýe aktiwleriniň ýa-da maliýe borçnamalarynyň adalatly gymmatyna;
- e) peýdaly ulanylýan möhletine ýa-da ulanyş tutumy alynýan aktiwlerde jemlenen geljekki ykdysady peýdalary ýa-da hyzmat ediş mümkinçiliklerini almagyň garaşylýan çyzgytlaryna ýa-da ýollar gurlanda ýerine ýetirilen işleriň paýyna; we

ä) kepillendiriş borçnamalaryny bahalandyrmak talap edilip bilner.

17. Esaslandyrylan bahalandyrmalaryň peýdalanylmagy maliýe hasabatlylygyny taýýarlamagyň möhüm bölegi bolup durýar we onuň ygtybarlylyk derejesini peseltmeýär.

18. Eger bahalandyrmakda esaslanýan ýagdaýlar üýtgän bolsa, onda berlen baha gaýtadan seredilip bilner. Bu ýagdaý täze maglumatyň peýda bolmagynyň ýa-da tejribe toplanmagynyň netijesinde hem bolup biler. Özüniň tebigaty boýunça berlen baha gaýtadan seredilmegi adatdan daşary maddanyň kesgitlemeleriniň ýa-da ýalňyşlyklaryň düzedilmegine getirmeýär.

19. Hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleri buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgemelerden tapawutlandyrmagyň kyn bolýan wagtynda ol buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetme hökmünde hasaba alynýar.

20. Buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmäniň täsiri:

a) eger ol diňe şu döwre täsir edýän bolsa, üýtgetmäniň bolup geçen döwrüniň peýdasyna ýa-da ýitgisine; ýa-da

b) eger ol şu döwre-de, geljekki döwürlere hem täsir edýän bolsa, üýtgetmäniň bolup geçen döwrüniň we geljekki döwürleriň peýdasyna ýa-da ýitgisine goşmak arkaly geljegi göz önünde tutup ykrar edilmelidir.

21. Eger hasaplama bahalandyrmalardaky üýtgame aktiwlerdäki we borçnamalardaky üýtgemelere getirýän bolsa ýa-da arassa aktiwler/maýa maddasyna degişli bolsa, ol degişli aktiwniň, borçnamanyň balans gymmatyna ýa-da arassa aktiwleriň/maýanyň maddasyna düzediş girizmek ýoly bilen, bu üýtgetmäniň bolup geçen döwründe ykrar edilýär.

22. Buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgemäniň täsiriniň garaşylýan hasaba alnyşy amallar, gaýry wakalar we şertler babatynda bahalandyrmalandyrmagyň üýtgän gününden başlap ulanylýar. Buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeler diňe häzirki döwrüň peýdasyna ýa-da ýitgisine ýa-da häzirki ýa-da geljek döwürleriň peýdasyna ýa-da ýitgisine täsir edip biler.

Mysal üçin, tölenjegine umyt bolmadyk bergilere berilýän bahanyň üýtgemegi diňe häzirki döwrüň peýdasynyň/ýitgisiniň möçberine täsir edýär we şonuň üçin hem haýal etmän ykrar edilýär. Emma, peýdaly ulanylýan möhletiniň ýa-da ulanyş tutumy alynýan aktiwden ykdysady peýdalary ýa-da hyzmat ediş mümkinçiligini almagyň çäk edilýän çyzgydynyň üýtgemegi häzirki döwürde we aktiwiniň peýdaly ulanylýan möhletiniň galan her bir döwründe ulanyş tutumy üçin çykdaýjlara täsir edýär. Iki ýagdaýda hem üýtgetmeleriň häzirki döwre degişli bolan täsiri häzirki döwrüň girdejisi ýa-da çykdaýjysy hökmünde ykrar edilýär. Geljek döwürlere edilýän täsir, eger ol bar bolsa, degişlilikde, geljek döwürlerde ykrar edilýär.

ÝALŇYŞLYKLAR

23. Ýalňyşlyklar maliýe hasabatlylygynda haýsydyr bir maglumat hasaba alnanda, oňa baha berlende, ol görkezilende ýa-da açylanda ýüze çykyp biler.

24. Edara geçen döwürleriň düýpli ýalňyşlyklaryny gaýdymlaýyn düzediş girizmegi olar ýüze çykarylandan soň, çykarmak üçin tassyklanan maliýe hasabatlylygynyň birinji böleginde:

a) ýalňyşlyklaryň bolup geçen, hasabatda görkezilen geçen döwrüň deňşdirilýän pul möçberlerine düzediş girizmek; ýa-da

b) eger ýalňyşlyk hasabatda görkezilen döwürden öňki döwürde goýberilen bolsa, onda görkezilen öňki döwrüň aktiwleriniň, borçnamalarynyň ýa-da arassa aktiwleriniň/maýasynyň başlangyç tapawudyna gaýdymlaýyn düzediş girizmek ýoly bilen geçirmelidir.

25. Geçen döwrüň ýalňyşlygy gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamak arkaly düzedilmelidir, anyk bir döwre degişli täsiri ýa-da ýalňyşlygyň kumulýativ täsirini kesgitlemegiň iş ýüzünde mümkin bolmadyk ýagdaýlary muňa girmeyär.

26. Anyk bir döwre degişli ýalňyşlygyň hasabatda görkezilen geçen bir ýa-da ondan köp döwür boýunça deňşdirilýän maglumata edýän täsirini kesgitlemegiň iş ýüzünde mümkin bolmadyk ýagdaýynda, gaýdymlaýyn hasaplamagyň iş ýüzünde mümkin bolan irki döwründe (bu döwür häzirki döwür hem bolup biler) aktiwleriň, borçnamalaryň we arassa aktiwiniň/maýanyň başlangyç tapawudyna düzediş girizilýär.

27. Häzirki döwrüň başynda geçen ähli döwürleriň ýalňyşlyklarynyň kumulýativ täsirini iş ýüzünde kesgitlemegiň mümkin bolmadyk ýagdaýynda, olary amala aşyrmagyň iş ýüzünde mümkin bolan iň irki senesinden başlap, ýalňyşlyklary geljegi göz önünde tutup düzetmek üçin deňşdirilýän maglumaty gaýtadan hasaplamak geçirilýär.

28. Geçen döwrüň ýalňyşlyklarynyň düzedilmegi ýalňyşlygyň ýüze çykarylan döwrüniň peýdasynyň ýa-da ýitgisiniň pul möçberinden aýrylýar. Geçen döwürleriň islendik maglumatlary, şol sanda maliýe maglumatynyň taryhy maglumatlary hem, mümkin bolan derejede gaýtadan hasaplanýar.

29. Ýalňyşlyklary düzetmek bilen hasaplama baha bermelerdäki üýtgetmeler tapawutlandyrylmalydyr. Hasaplama baha bermeler öz tebigaty boýunça takmynan ähmiýetler bolup durmak bilen, olara goşmaça maglumatyň gelip gowuşuşyna görä

gaýtadan seredilmelidir. Mysal üçin, hojalyk işiniň şertli ýagdaýlarynyň netijeleri boýunça ykrar edilen peýda ýa-da ýitgi ýalňyşlyklary düzetmek bolup durmaýar.

MAGLUMATY AÇMAK

30. Eger döwlet býujet edaralary üçin maliýe hasabatlylygynyň milli standartlarynyň ilkibaşky ulanylmagy häzirkki döwlete ýa-da geçen döwürleriň islendigine düzedişleriň pul möçberini kesgitlemek iş ýüzünde amala aşyrylyşlykly ýagdaýda täsir edýän bolsa ýa-da soňky döwürlere täsir edip biljek bolsa, onda edara şu maglumatlary açmalydyr:

a) standartyň adyny;

b) hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleriň häsiýetini;

ç) iş ýüzünde ony amala aşyrmagyň mümkin bolan derejesinde, häzirkki we görkezilen geçen döwürleriň her biri üçin maliýe hasabatlylygynyň düzedişleriň täsir ýeten her bir maddasy boýunça düzedişleriň möçberini;

d) iş ýüzünde ony amala aşyrmagyň mümkin bolan derejesinde, deňeşdirme maglumat goşulan döwürlerden öňki döwürlere degişli düzedişleriň möçberini;

e) eger geçen anyk bir döwür ýa-da deňeşdirme maglumatyna goşulan döwürlerden öňki döwürlere degişli gaýdymlaýyn ulanmak iş ýüzünde mümkin bolmasa, şunuň ýaly ýagdaýa sebäp bolan ýagdaýlary we hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeleri nähili we haýsy pursatdan başlap ulanmagyň amala aşyrylyşygyň beýany.

Bu maglumaty soňky döwürleriň maliýe hasabatlylygynda gaýtalap açmagyň zerurlygy ýokdur.

31. Şu döwürde düýpli täsir edýän hasaplama bahalaryndaky üýtgetmeleriň ýa-da geljek döwürlerde düýpli täsir eder diýip garaşylýan üýtgemeleriň häsiýeti we ululygy açylmalydyr, bu täsire baha bermegiň iş ýüzünde mümkin bolmadyk geljekki döwürlere ediljek täsiriň açylmagy muňa girmeyär.

32. Eger geljekki döwürlere edilýän täsire mukdar taýdan baha bermegi amala aşyrmak iş ýüzünde mümkin bolmasa, bu baradaky maglumat açylmaga degişlidir.

33. Edara şu maglumatlary açmalydyr:

a) geçen döwrüň ýalňyşlyklarynyň häsiýetini;

b) hasabatda görkezilen geçen her bir döwür üçin maliýe hasabatlylygynyň täsir ýeten her bir maddasy boýunça düzedişleriň ululygyny;

ç) hasabatda görkezilen döwürleriň iň irkisiniň başyndaky ýagdaýa görä düzedişleriň ululygyny;

d) eger anyk bir geçen döwür üçin gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamagy geçirmek mümkin bolmasa, onda düzedişleriň mümkin bolmazlygyna getiren ýagdaýlary, şeýle hem ýalňyşlygyň nähili we haçan düzedilendiginiň beýany.

Maglumatlary şunuň ýaly açmak soňky döwürleriň maliýe hasabatlylygyna goşulman biler.

GAÝDYMLAÝYN (RETROSPEKTIW) GAÝTADAN HASAPLAMAGYŇ MÜMKIN BOLMAZLYGY

34. Käbir ýagdaýlarda häzirki döwür bilen deňşdirerligi gazanmak üçin bir ýa-da ondan köp geçen döwürleriň deňşdirilýän maglumatyny gaýtadan hasaplamak mümkin bolmaýar. Mysal üçin, geçen döwürde maglumatlary ýygnamak geçen döwrüň ýalňyşlyklaryna düzediş girizmek üçin täze hasaba alyş syýasatyny gaýdymlaýyn ulanmaga ýa-da gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamaga mümkinçilik bermeýän görnüşde geçirilip, maglumatlary dikeltmek bolsa, mümkin bolman biler.

35. Köplenç ýagdaýda maliýe hasabatlylygynyň amallar, gaýry wakalar ýa-da şertler babatynda ykrar edilen ýa-da açylan düzüm böleklerine degişlilikde hasaba alyş syýasatynyň ulanylyşyna baha bermek gerek bolýar. Düýp esasy boýunça baha bermek subýektiw bolup durýar, şonuň üçin ony hasabat senesinden soň geçirip bolar. Baha bermegi geçirmek, amaly, gaýry wakany ýa-da şerti hasaba almakda ýalňyşlyklaryň peýda bolýan pursatyndan bári uzak wagtyň geçendigi sebäpli, hasaba alyş syýasatyny gaýdymlaýyn ulanmaga ýa-da geçen döwrüň ýalňyşlyklaryny düzetmek üçin gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamaga garanyňda has çylşyrymlydyr. Emma geçen döwürlere baha bermegi geçirmegiň maksady häzirki döwre baha bermegiň maksadyna meňzeşdir, ýagny, onuň maksady amalyň, gaýry wakanyň ýa-da şertiň bolup geçen pursatynda bar bolan şertlerini görkezmekden ybaratdyr.

36. Şol sebäpli, täze hasaba alyş syýasatyny gaýdymlaýyn ulanmak ýa-da geçen döwrüň ýalňyşlyklaryna düzediş girizmek:

a) amalyň, gaýry wakanyň ýa-da şertiň bolup geçen senesinde (senelerinde) bar bolan ýagdaýlary tassyklaýan maglumaty; we

b) seredilýän döwrüň maliýe hasabatlylygynyň çykarmak üçin tassyklanan pursatynda beýleki maglumatlardan elde bar bolan häsiýetli maglumaty talap edýär.

37. Baha bermegiň käbir görnüşleri üçin (mysal üçin, görnüp duran baha ýa-da görnüp duran harajatlara esaslanmaýan adalatly gymmaty hasaplamak) maglumatlaryň şular ýaly görnüşlerini kesgitlemek mümkin däldir. Gaýdymlaýyn ulanmak ýa-da gaýdymlaýyn gaýtadan hasaplamak işi ähmiýetli baha bermegi geçirmegi talap edilýän bolsa (şunuň ýaly baha berme üçin maglumatyň bu iki görnüşini kesgitlemek mümkin bolmadyk mahalynda), onda täze hasaba alyş syýasatyny gaýdymlaýyn ulanmak ýa-da geçen döwrüň ýalňyşlyklaryna düzediş girizmek iş ýüzünde mümkin däldir.

38. Gaýdymlaýyn baha bermek täze hasaba alyş syýasaty ulanylanda ýa-da şol döwürde ýolbaşçylaryň maksady barada çaklamalar ýoly bilen ýa-da geçen döwürde hasaba alnan, baha berlen we açylan pul möçberlerine baha bermek ýoly bilen geçen döwrüň pul möçberlerine düzediş girizilende peýdalanylmalý däldir.

GÜÝJE GIRÝÄN SENESI

39. Maliýe hasabatlylygynyň şu standarty 2013-nji ýylyň 1-nji ýanwaryndan güýje girýär.

Goşundy

Şu standart jemgyýetçilik bölegi üçin maliýe hasabatlylygynyň halkara standarty 3 "Hasaba alyş syýasaty, buhgalterçilik bahalandyrmalardaky üýtgetmeler we ýalňyşlyklar" (IPSAS 2007) laýyklykda işlenip taýýarlanyldy, muňa şular girmeyär:

käbir bölümleriň has düşnükli bolmagy üçin, olara düzediş girizildi;

„Hasaba alyş syýasatyny saýlamak we ulanmak“ bölümi aýryldy;

standartlary ilkinji gezek ulanmak boýunça geçiş düzgünleri bar bolanda hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmelere degişli düzgünler aýryldy;

standartlary ilkinji gezek ulanmak boýunça geçiş düzgünleri bar bolanda hasaba alyş syýasatyndaky üýtgetmeler bilen baglanyşykly aýry-aýry açyp görkezmelere talaplar aýryldy.